

Lesgeven is kennis overbrengen, interactie dus

Zonder goede docenten geen goed onderwijs... opener deur bestaat niet. Of het nu gaat over primair, voortzet of hoger onderwijs, onderwijs staat of valt met de kwaliteit van de man of vrouw voor de klas. Maar wat is eigenlijk een goede docent, hoe meet je de kwaliteiten van een docent, aan welke criteria moet hij of zij dan voldoen?

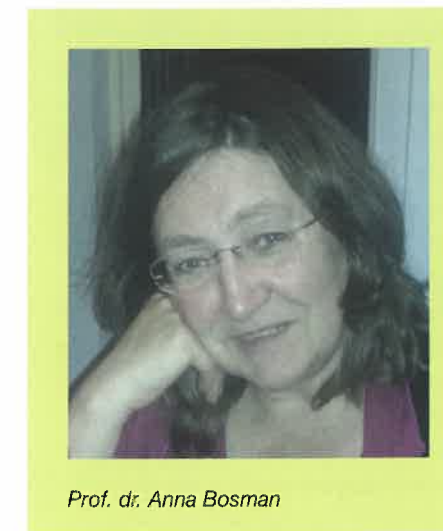
Prof. dr. Anna Bosman mag op die vragen dan niet alle antwoorden hebben, ze heeft er wel duidelijke ideeën over en startte daarom in september 2017 aan de Radboud Universiteit de eerste opleiding PWPO, Pedagogische Wetenschappen van Primair Onderwijs, in Nederland. Reden voor DecaZine om af te reizen naar Nijmegen.

door Marcel Bouwman

De kwaliteit van het Finse onderwijs staat buiten kijf: in alle toonaarden wordt het onderwijs in dat land geroemd om zijn hoge niveau: minder uren voor leerlingen, meer tijd voor voorbereiding en innovatieve activiteiten voor docenten en uitstekende resultaten. Minette van den Bemd en Claudia Past reisden in 2017 af naar het hoge noorden en berichtten daarover in DecaZine 16, april 2017. Vooral het verschil tussen de positie van de Nederlandse en de Finse docent viel hen op. Finse leraren in spe doen, naast een universitaire opleiding, praktijkkennis op in zogenaamde *Teacher Training Schools*, waarbij ze samen met collega's onderwijs onderzoeken en ontwikkelen. Het leraarschap heeft een hoge status: de leraar is onafhankelijk en heeft de professionele autonomie om zijn eigen schoolwerkplan en curriculum samen te stellen. Daaraan de conclusie verbinden, dat academisch opgeleide docenten dus beter zou zijn, zou te ver voeren, maar te denken geeft 't wel.

Zo'n tien jaar geleden pleitte Theo Wubbels, toen nog hoogleraar onderwijswetenschappen aan de Universiteit van Utrecht, nu inmiddels met emeritaat, met dit Finse model in het achterhoofd, al voor een universitaire opleiding van docenten in het basisonderwijs. Zijn pleidooi vond

Prof. dr. Anna Bosman

toentertijd weinig weerklank. Geen enkele universiteit, zelfs Wubbels' eigen werkgever, zag geen in een academische lerarenopleiding voor het basisonderwijs. De pabo's, was het algemeen gevoelen in die tijd, leidden heel capabele onderwijsgevendenden op dat niveau op, er zou geen enkele reden zijn daaraan een academische opleiding tot te voegen.

Om toch enigszins tegemoet te komen aan de roep om meer academisch onderlegde basisschooldocenten werd de ALPO ontwikkeld, de Academische Lerarenopleiding voor het Primair Onderwijs, een samenwerking tussen pabo's en universiteiten. In die ALPO was het hbo verantwoordelijk voor de didactiek en de stages, en verzorgde de universiteit de meer wetenschappelijke component. Na vier jaar hadden de studenten twee bachelors.

't Lijkt een wat gammel vehikel: hbo- en universitaire docenten communiceren beperkt met elkaar en blijven ieder op hun eigen gebied. Integratie tussen professionele vaardigheden en wetenschappelijke inzichten en onderbouwing zijn beperkt of afwezig. "East is east and west is west, and never the twain shall meet..." De beroemde dichtregel van Rudyard Kipling lijkt hier opgang te doen.

PWPO

Dit gebrek aan inhoudelijke samenwerking en integratie tussen hbo en universiteit in de ALPO leidde ertoe, dat prof. dr. Anna Bosman, onderwijsdirecteur PWO, Pedagogische Wetenschappen en Onderwijswetenschappen aan de Radboud Universiteit in Nijmegen, het ministerie en de PO-raad benaderde met het voorstel voor een academische lerarenopleiding. De tijd was er nu wel rijp voor, de politiek zag het nijpend lerarentekort en zo kon Bosman in september 2017 met een groep van 28 studenten Pedagogische Wetenschappen de opleiding PWPO, Pedagogische Wetenschappen van Primair Onderwijs als driejarige, universitaire bacheloropleiding starten.

"In het verleden," zegt Bosman, "zijn legio onderwijshervormingen ingevoerd zonder vooraf te vragen of die wel meerwaarde hebben, of die wel tot betere resultaten leiden. Denk aan het debacle van de middenschool en het studiehuis. Onze studenten wordt geleerd te vragen, waarom de ene methode beter zou

FREEK TURLINGS

Ik heb al eerder gestudeerd -politicologie en een tijdje rechten, daarna een poos gewerkt in een heel andere richting, maar vorig jaar toch besloten opnieuw aan een opleiding te beginnen. Het werken met kinderen heb ik altijd al leuk gevonden, dus de keuze voor het beroep van leerkracht lag achteraf gezien best voor de hand. Toen ik hoorde dat de nieuwe opleiding PWPO zou starten, was ik meteen enthousiast. Wat me aanspreekt, is de wetenschappelijke benadering van onderwijs. Vanuit PWPO is er bewust voor gekozen ons op te leiden in een instructiemethodiek die bewezen effectief is. Dit vind ik fijn, want dat zorgt voor veel houvast, als je zelf lessen gaat geven. Je leert onderbouwde keuzes te maken en gaat vanzelf de gaten zien in bestaande lesmethoden. Hierdoor is de kans groot, dat je al snel een professionele indruk maakt op je stagebegeleider, want je hebt echt iets nieuws te brengen in een basisschool.

De studie bevalt me heel goed. Het kleinschalige en informele aan PWPO past bij mij. Ik ervaar de studie niet als heel moeilijk, maar soms is het wel veel werk, omdat je natuurlijk ook stage loopt. Mijn doel is om te leren onderwijs te geven, dat uitdagend en effectief is voor alle kinderen, dus ook voor kinderen die voorlopen op andere, of kinderen die vanwege hun achtergrond juist met wat minder voorkennis op school komen. Dat maakt het vak van leerkracht zo leuk: je kunt echt iets betekenen. Het moment, waarop je ziet dat een kind door jouw uitleg en ondersteuning iets nieuws heeft geleerd, vind ik het mooiste wat er is.

Freek Turlings is tweedejaars student PWPO aan de Radboud Universiteit Nijmegen

werken dan de andere, we willen dat ze dat onderscheid kunnen maken en beargumenteren. Onze drijfveer is, dat we hun een methode leren, waarvan het rendement wetenschappelijk onomstotelijk is vastgesteld. Natuurlijk is school meer dan alleen een instituut voor kennisoverdracht, maar zonder degelijke kennis komen leerlingen er niet. Onze studenten moeten de kennis hebben én de vaardigheden die uit te leggen. Ik begin simpel, maak het steeds

ingewikkelder en zorg ervoor, dat ik de leerlingen nog steeds bij me heb, dat is de essentie van het onderwijzerschap."

"Ik heb me er altijd over verbaasd," vervolgt Bosman, "dat de pabo's trots zijn op de algemene inzetbaarheid van hun studenten bij elke vorm van basisonderwijs. In het LOBO, het Landelijk Overleg Lerarenopleiding Basisonderwijs, is enige tijd geleden afgesproken, dat de pabo niet aangeeft,

wat de juiste instructiemethode zou zijn, maar dat de opleidingsschool dat bepaalt. Pas je maar aan aan de methode, die de basisschool hanteert, is het adagium, dat pabostudenten meekrijgen. De school die nota bene opleidt tot leerkracht, heeft dus geen visie op de meest effectieve didactiek. Onbegrijpelijk! Zo leid je een cardioloog of een chirurg toch ook niet op...! Die laat je toch ook geen stage lopen bij een kruidenvrouwje uit Zalk...!"

EXPLICIETE DIRECTE INSTRUCTIE

In haar opleiding PWPO sluit Bosman aan bij de opvatting van Marcel Schmeier, onderwijsadviseur taal en rekenen, zelf jarenlang docent in het basisonderwijs, die zich verzet tegen de romantische opvatting, dat kinderen zelf tot leren zouden komen, als we hen maar in een rijke leeromgeving plaatsen en hen op de achtergrond coachen. Een achterhaalde en ineffectieve opvatting, volgens Schmeier, waartegenover hij expliciete directe instructie (EDI) stelt, waarbij onderwijzers doen wat zij zouden moeten doen: onderwijzen, dat wil zeggen uitleggen, voordoen en modelen. Aansluitend bij John Hollingsworth en Silvia Ybarra laat Schmeier in zijn publicaties zien, dat je op sommige momenten in het onderwijsleerproces kennis, inzichten en vaardigheden het beste doelgericht kunt onderwijzen. Bosman: *"Wetenschappelijk is bewezen, dat directe instructie effectief is. Omdat Schmeier zelf jarenlang voor de klas heeft gestaan, weet hij deze methode te vertalen naar de dagelijkse praktijk."*

Freek Turlings, tweedejaars student PWPO, is overtuigd van de meerwaarde van EDI: *"EDI past bij de leraar als professional; ik heb de touwtjes in handen en bepaal, volgens welk plan van aanpak we bepaalde stof gaan aanleren. Natuurlijk gaat dat met vallen en opstaan, is evaluatie en bijsturing noodzakelijk. Vanaf de herfstvakantie in het eerste studiejaar heb ik met een medestudent stage moeten lopen op een basisschool, die het EDI-systeem omarmt, en al meteen merkte ik, dat ik de tools had meegekregen om de leerlingen*

actief, of liever: interactief, bij de uitleg te blijven betrekken. Wat sommigen van ons terugkregen van stagebegeleiders was, dat we als eerstejaars nu al verder waren dan afgestudeerde pabo'ers. Misschien niet in het klassenmanagement of de dagstructuur, maar wel in onze lespraktijk. We gieten onze lessen in de EDI-vorm, en het blijkt dat kinderen daar heel gemakkelijk in mee kunnen gaan, omdat die zo transparant gestructureerd is. Daarbij laten we soms de gebruikte methode voor wat ze is en gebruiken we de tools, die ons zijn aangereikt. Met betrekking tot passend onderwijs lees je in de kranten dat aan de pabo opgeleide leerkrachten zich soms handelingsverlegen voelen met al die verschillende diagnoses in hun klas. Doordat wij op academisch niveau geschoold worden in leer-, gedrags- en ontwikkelingsproblemen, is het reëel te verwachten, dat wij bepaalde gedragingen van leerlingen gemakkelijker zullen kunnen interpreteren en er adequater mee om kunnen gaan. Dit jaar starten mijn vakken op dit gebied, dus ik kijk ernaar uit om te ontdekken of dit zo is."

Dat men in onderwijsland geneigd is achter hypes aan te lopen, is algemeen bekend. Middenschool en studiehuis werden al eerder in dit artikel genoemd, dbk, differentiatie binnen klasverband, was tot voor kort het modewoord, nu is elk zichzelf respecterend team drukdoende met unit-onderwijs of gepersonaliseerd leren in een of andere vorm. Dat noemt Bosman de grote makke van onderwijs en onderwijsgeveden: de afwezigheid van concreet werken en denken in het onderwijs. *"Er wordt pabostudenten, en later dus leerkrachten, niet gevraagd kritisch na te denken over wat een of andere onderwijsgoeroe roept, men loopt erachteraan... Maar waar staat, dat deze methode effectief is, dat deze tot betere resultaten leidt? Waar is de wetenschappelijke onderbouwing achter zo'n aanname?"*

TERUG NAAR KLASSIKAAL ONDERWIJS?

Het huidige systeem, waarbij een docent de leerlingen twee, hooguit drie minuten

MILOU DE KLEIJN

Onderwijs nog mooier, beter en boeiender maken door te zoeken naar kansen en uitdagingen, dat is mijn passie. Daar wil ik graag mijn beroep van maken.

De opleiding PWPO sluit goed aan bij mijn wensen, namelijk leerkracht worden én wetenschappelijke kennis verkrijgen die ik kan gebruiken om het onderwijs nog beter te maken. In de opleiding leer je lesgeven en maak je kennis met de meest

actuele pedagogische en didactische inzichten. Je ontdekt wat werkt en wat niet werkt in de klas. Daarnaast leer je ook kritisch na te denken over wat je doet en waarom je dat doet. Ik ervaar dat hierdoor mijn lessen effectiever en krachtiger worden. Bovendien leer je hoe je, samen met collega's, op wetenschappelijke wijze onderwijs kunt onderzoeken en verbeteren.

De opleiding is kleinschalig waardoor je via persoonlijke begeleiding wordt uitgedaagd en op je kwaliteiten wordt aangesproken. De sfeer op de opleiding is erg fijn en open, er wordt echt naar je geluisterd. Het onderwijs is gericht op diepgang, concrete toepassing en kritisch denken. Wij als studenten krijgen de ruimte om mee te denken over het onderwijs dat wij krijgen. Er wordt aan ons gevraagd wat wij graag willen leren en op wat voor manier. Ik zie dit als een grote meerwaarde voor mijn professionele ontwikkeling.

Een universitaire opleiding primair onderwijs, dat past bij mij!

Milou de Kleijn is tweedejaars student Pedagogische Wetenschappen van Primair Onderwijs

instructie geeft, waarna ze 40 minuten zelfstandig moeten gaan werken, is Bosman en Turlings een gruwel. Juist tijdens de instructie van 25, 30 minuten is het de taak van de leerkracht leerlingen interactief letterlijk actief bij de les te houden. *"Met wisbordjes, overleg met medeleerlingen, willekeurige gerichte vragen dwars door de klas en begeleide oefening controleert de leraar permanent, welke leerling de stof wel of juist niet beheerst. Als kinderen constant bezig*

zijn en uitgedaagd worden, heb je aanmerkelijk minder te maken met gedragsproblemen," zegt Turlings. *"We willen niet terug naar het klassikaal onderwijs van de vijftiger of zestiger jaren,"* voegt Bosman eraan toe. *"EDI is geen eindstation, maar een startpunt voor onderwijs dat steeds meer uitgaat van het initiatief en de eigen verantwoordelijkheid van de leerling."*